

Republika e Kosovës
Republika Kosova – Republic of Kosovo

AGJENCIA KUNDËR KORRUPSIONIT
AGENCIJA PROTIV KORUPCIJE
ANTI - CORRUPTION AGENCY

STRATEGIJA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

2021 - 2023

Sadržaj

I.	IZVRŠNI REZIME	4
II.	UVOD	5
III.	METODOLOGIJA:	6
IV.	ISTORIJAT:.....	7
V.	TREKUTNO STANJE	8
1.	Pravni okvir	10
VI.	OPŠTI CILJEVI STRATEGIJE:.....	11
1.	Opšti principi Strategije:.....	11
VII.	AKTIVNOSTI I RAZMATRANE ALTERNATIVE	13
1.	Politički sektor	13
2.	Javna Uprava	16
3.	Sprovođenje zakona i pravosuđe	17
4.	Javne Nabavke i Upravljanje Javnim Finansijama	19
VIII.	IZAZOVI ZA OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA	21
IX.	PREPORUČENI PRISTUP:.....	22
X.	SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I OCENJIVANJE STRATEGIJE	23
1.	Uloga sistema za praćenje	23
2.	Institucionalni kapaciteti za praćenje i ocenjivanje.....	23
3.	Raspodela i korišćenje rezultata praćenja i ocenjivanja	24
XI.	AKCIONI PLAN.....	25
XII.	PRIORITETI I ODGOVORNOSTI	26

I. IZVRŠNI REZIME

Spisak institucija, koji su učestvovali u Radnoj Grupi za izradu Strategije.

- 1 Agencija za Borbu Protiv Korupcije
- 2 Ministarstvo Pravde
- 3 Ministarstvo Unutrašnjih Poslova
- 4 Skupština Kosova
- 5 Ministarstvo Lokalne Samouprave
- 6 Policija Kosova
- 7 Kancelarija Premijera
- 8 Nacionalna Kancelarija za Reviziju
- 9 Carina Kosova
- 10 Policijski Inspektorat Kosova
- 11 Regulatorna Komisija za Javne Nabavke
- 12 Telo za Razmatranje Nabavki
- 13 Ministarstvo Finansija
- 14 Centralna Izborna Komisija
- 15 Ministarstvo Trgovine i Industrije
- 16 Sudski Savet Kosova
- 17 Kosovska Agencija za Privatizaciju
- 18 Ministarstvo Snaga Bezbednosti
- 19 Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja
- 20 Tužilački Savet Kosova
- 21 Jedinica za Politike i Nadzor Javnih Preduzeća
- 22 Poreska Administracija Kosova
- 23 Ministarstvo Obrazovanja i Nauke
- 24 Ministarstvo Zdravstva
- 25 Pokret „FOL“

SKRAĆENICE:

ABPK	<i>Agencija za Borbu Protiv Korupcije</i>
KPK	<i>Kancelarija Premijera Kosova</i>
MLS	<i>Ministarstvo Lokalne Samouprave</i>
MRSZ	<i>Ministarstvo Rada i Socialne Zaštite</i>
MON	<i>Ministarstvo Obrazovanja i Nauke</i>
MF	<i>Ministarstvo Finansija</i>
MK	<i>Ministarstvo Kulture</i>
MP	<i>Ministarstvo Pravde</i>
MUP	<i>Ministarstvo Unutrašnjih Poslova</i>
MZ	<i>Ministarstvo Zdravstva</i>
CIK	<i>Centralna Izborna Komisija</i>
DT	<i>Državni tužilac</i>
TSK	<i>Tužilački Savet Kosova</i>
SSK	<i>Sudski Savet Kosova</i>
RKJN	<i>Regulatorna komisija za javne nabavke</i>
PK	<i>Policija Kosova</i>
PIK	<i>Policijski Inspektorat Kosova</i>
RKJN	<i>Regulatorna Komisija za Javne Nabavke</i>
KGR	<i>Kancelarija Generalnog Revizora</i>
TRN	<i>Telo za Razmatranje Nabavki</i>
PAK	<i>Poreska Administracija Kosova</i>
KAP	<i>Kosovska Agencija za Privatizaciju</i>

I. IZVRŠNI REZIME

Korupcija i dalje predstavlja izazov za institucije i društvo na Kosovu. Opšta percepcija društva o korupciji je i dalje visoka. Zbog toga je potrebno dalje jačanje domaćih mehanizama za suzbijanje i prevenciju korupcije. Poboljšanje politika i njihova efikasnija primena i dobro upravljanje ostaju dva glavna uslova za prevenciju i suzbijanje korupcije, kako bismo postigli vladavinu prava na Kosovu.

Agencija za Borbu Protiv Korupcije tokom godina je radila na izradu ove strategije. U međuvremenu, tokom 2020 godine u procesu izrade Strategije i Akcionog Plana protiv Korupcije 2021 – 2023, je uticalo i situacija sa pandemijom (COVID 19) sa kojim se izaziva društvo i država.

Ova Strategija i Akcioni Plan biće validni do odobrenja relevantnog Zakona za Agenciju za Borbu Protiv Korupcije – Zakon o Sprečavanju Korupcije koji je u toku. Pošto prema aktualnog nacrtu ovog zakona određuje se da Strategija i Akcioni Plan protiv Korupcije biće izrađeni od strane Kancelarije Premijera, dok će Agencija za Borbu Protiv Korupcije nadgledati aktivnosti koje proizilaze iz Akcionog Plana.

Tokom izrade Kosovske Strategije za Borbu Protiv Korupcije 2021 - 2023 i Akcionog plana, uzeti su u obzir svi domaći i međunarodni izveštaji o korupciji i percepciji o korupciji na Kosovu. U tom kontekstu podeljeni su primarni sektori od kojih će se zahtevati veća odgovornost i potpuna transparentnost u vršenju dužnosti i mandata relevantnih institucija. Takođe, na osnovu identifikovanih problema i predstavljenih izazova, predložene su mere i aktivnosti koje su na što efikasniji način predvideli sredstva i metode za prevenciju i suzbijanje korupcije.

Kao rezultat identifikovanih problema i izazova i na osnovu aktivnosti i mera određenih za suzbijanje i prevenciju korupcije na Kosovu, Strategija je podeljena na ove sektore:

- ⇒ POLITIČKI SEKTOR
- ⇒ DRŽAVNA UPRAVA I LOKALNA SAMOUPRAVA
- ⇒ SPROVOĐENJE ZAKONA I PRAVOSUĐE
- ⇒ JAVNE NABAVKE I UPRAVLJANJE JAVNIM FINANSIJAMA

Razvoj pristupa “nulte tolerancije” prema korupciji i dalje predstavlja jedan od glavnih ciljeva strategije, što je povezano sa svim opštim i specifičnim ciljevima iz Strategije i Akcionog plana. Istovremeno, ostali opšti principi strategije su: izgradnja integriteta, odgovornosti i transparentnosti u radu organa javne uprave i jačanje poverenja građana u javne institucije, unapređenje zakonodavstva i jačanje institucionalnih kapaciteta za prevenciju i suzbijanje korupcije, i podizanje svesti i edukacija šire javnosti u oblasti borbe protiv korupcije.

II. UVOD

Korupcija je jedna od glavnih prepreka na putu za postizanje održivog političkog, ekonomskog i socijalnog razvoja jedne zemlje. Prema rangiranju na globalnom indeksu percepcije korupcije u zemljama Evrope i Zapadnog Balkana, prema Transparency International, Kosovo u 2019 godini je rangirano na nepovoljnoj poziciji 101 sa 36 poena od ukupno 180 država. Ovaj rezultat pokazuje da je došlo do pogoršanja borbe protiv korupcije, upoređujući sa 2018-om godinom, kada je bila na 93-ćem mestu sa 37 poena. Zbog toga, osim rasta transparentnosti, intergriteta, sprečavanja korupcije, je u interesu Kosova da poboljša percepciju borbe protiv korupcije.

Prevenција i borba protiv korupcije je obaveza koja proističe iz zakonodavstva koji reguliše izjavu imovine, sukob interesa, zaštitu uzbunjivača i druga polja delatnosti ABPK i drugih institucija za sprovođenje zakona, ali, istovremeno je obaveza koja proiztiče od koje članstva Kosova u međunarodnim organizacijama za borbu protiv korupcije, kao što su Konvencije Ujedinjenih Nacija za borbu protiv Korupcije, Krivičnopravna Konvencija Saveta Evropa, Građanskopravna Konvencija Saveta Evrope i ostali standardi za borbu protiv korupcije.

Uprkos ostvarenom napretku do sada, Kosovo kao i druge zemlje iz regiona, i dalje se suočava sa poteškoćama u sektoru vladavine prava, odnosno sa nedostacima pravosudnog sistema, unutrašnjim pitanjima i pristupu pravdi. Različiti međunarodni izveštaji obuhvajući Tehničke Dokumente Projekta Protiv Privrednog Kriminala na Kosovu - PECK II i Projekat Podrške Borbi Protiv Korupcije - SAEK II, i Izveštaji o Napretku Kosova od Evropske komisije i strateški nacionalni dokumenti ističu potrebu za proaktivno angažovanje države u poboljšanju efikasnosti policije, tužilaštva i pravosuđa uopšteno, posebno na prevenciji i suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala.

Na osnovu podataka iz Godišnjeg Izveštaja Rada za 2019 godinu, primećeno je da su neophodni zajednički naponi pravosudnog sistema i drugih mehanizama za borbu protiv korupcije kako bi izgradili snažan institucionalan sistem koji proizvodi konkretne rezultate u borbi protiv korupcije i konačno stvara i povećava poverenje građana. Dakle, sve institucije, i one sprovođenja zakona, moraju biti više koordinovane i više efektivnije u oblasti koje se povežu sa sprečavanjem, istragom i borbom protiv korupcije, kao i na druge aspekte u oblasti borbe protiv korupcije.

Iako je postignut napredak u borbi protiv korupcije, ona i dalje predstavlja problem za institucije Republike Kosovo. Uprkos angažovanju u stvaranju okruženja slobodnog od uticaja korupcije, rezultati još uvek se ne mogu smatrati zadovoljavajućim. Kosovske vlasti odredile su jasne prednosti za primenu zakonodavstva čija je svrha suzbijanje i prevencija korupcije, promovisanje transparentnosti i jačanje institucionalnog integriteta.

III. METODOLOGIJA:

Na osnovu donete Odluke Direktora Agencije za Borbu Protiv Korupcije, formirana je Tehnička Radna Grupa za Razvoj Strategije i Akcionog Plana za Borbu Protiv Korupcije (2021-2023). Grupa se sastoji od Institucija odgovornih za suzbijanje i prevenciju korupcije i vladavinu prava na Kosovu. Radna grupa takođe obuhvata predstavnike civilnog društva. Institucije angažovane u ovoj radnoj grupi su: ABPK, KPK, SSK, TSK, SKUPŠTINA KOSOVA, MLS, PK, RKJN, TZN, MF, KGR, CIK, MTI, MP, MŽSPP, MON, MZ i Organizacije Civilnog Društva.

Takođe su održani mnogobrojni sektorski sastanci, sastanci sa kontaktnim tačkama, sastanci sa članovima radne grupe kao i sastanci sa predstavnicima civilnog društva.

Članovi tehničkog tima dali su svoje komentare i predloge u vezi sa aktivnostima akcionog plana, njihovi komentari su primljeni i o njima je razgovarano na narednim sastancima tehničke grupe.

Strategija i njegov akcioni plan je izrađena na osnovu zakonskih odredba Administrativnog Uputstva (VRK) br. 07/2018 o planiranju i izradi strateških dokumenata i akcionih planova i na osnovu člana 16 zakona o ABPK, br. 03/L-159, u saradnji sa Vladom Republike Kosova i druge vladne i nevladine institucije.

Izrada Strategije Protiv Korupcije i Akcionog Plana je obaveza određivana u aktualnom Zakonu na snagu, br. 03/L-159 za Agenciju za Borbu Protiv Korupcije, član 5, tačka 1, pod tačka 1.3, koji određuje da Agencija prati i nadgleda sprovođenje Strategije za Borbu Protiv Korupcije i Akcioni Plan, Dakle, član 16, tačka 1 i 2 Zakona br. 03/L-159 o Agenciji za Borbu protiv Korupcije obavezuje da *Agencija u saradnji sa Vladom i druge vladne i nevladine institucije izrađuje Strategiju za Borbu protiv Korupcije, Agencija preko Vlade podnosi na odobravanje Strategiju borbe protiv korupcije u Skupštini Kosova, dokumentat koji obuhvata politiku za borbu protiv korupcije koja treba se sprovođiti od strane odgovornih institucija Republike Kosova, kao na centralnom nivou tako i na lokalnom nivou.*

Više od toga, član 17 zakona ističe da za sprovođenje Strategije u Borbi Protiv Korupcije Agencija izrađuje Akcioni Plan protiv Korupcije u saradnji sa odgovornim institucijama Republike Kosova,.....

Izrada i odobrenje ove Strategije je takođe i deo Kosovskog procesa integracije u Evropsku Uniju, određeno je i kao Cilj u Nacionalnom Programu za Sprovođenje Sporazuma o Stabilizaciji i Pridruživanju (NPSSSP) 2020 – 2024 koji je Vlada odobrila 19 Maja 2020 (Strana 185 i 286 dokumenta); deo je Agende za Evropske Reforme (ERA); je i dužnost određena u Sporazumu o Stabilizaciji i Pridruživanju, i istovremeno data Privrženost od strane Vlade na Samitu u Trsti i Londonskom Samitu – kao deo Berlinskog Procesu.

IV. ISTORIJAT:

ABPK je nezavisni specializovani organ za sprovođenje državne politike za prevenciju i suzbijanju i korupcije na Kosovu. Agencija je osnovana u julu 2006 godine, a funkcionalizovana je 12 februara 2007 godine. Mandat i ovlašćenja Agencije određene su članom 6. Zakona br. 03/L-159 o Agenciji za Borbu protiv Korupcije.

Delokrug Agencije je usredsređen na istrage i administrativne aspekte. Ovaj mandat Agencija realizira kroz proces izjave imovine viših javnih zavaničnika, izjave i evidencije poklona javnih zvaničnika, sprečavanja slučajeva sukoba interesa tokom vršenja javne funkcije, nadgledanje aktivnosti javnih nabavki, izradu i nadgledanje sprovođenja Strategije i Akcionog Plana protiv Korupcije, istraživanju i otkrivanju slučajeva korupcije, zaštitu uzbunjivača, naporima za sprečavanje fenomena korupcije i podizanje svesti javnosti preduzimanjem progresivnih koraka koji vode stvaranju društva u kojem vladaju red i zakon.

Sadašnje zakonodavstvo za borbu protiv korupcije, na osnovu koga ABPK osniva svoje aktivnosti, predviđa mera protiv korupcije u okviru oblasti delovanja Strategije i Akcionog Plana za Borbu protiv Korupcije, posebno u oblasti preliminarnih istraga o korupciji, zaštitu uzbunjivača, analiziranju i eliminisanju uzroka korupcije, ne-usaglašenosti između držanja javnih funkcija i vršenja profitabilnih aktivnosti za službena lica, ograničenja u vezi primanja poklona koji se odnose na vršenje službene dužnosti, nadgledanje njihove i imovine njima bliskih osoba i ograničenja u vezi sa ugovornim subjektima koji učestvuju na javnim tenderima.

V. TRENUTNO STANJE

Kosovo je odobrila relevantno zakonodavstvo u oblasti sprečavanja, suzbijanja i istrage korupcije. Takođe je osnovala relevantne institucije sa mandatom koje se povežu sa oblastima preliminarnih istraga korupcije, zaštitu uzbunjivača, analiziranju i eliminisanju uzroka korupcije, ne-usaglašenosti između držanja javnih funkcija i vršenja profitabilnih aktivnosti za službena lica, ograničenja u vezi primanja poklona koji se odnose na vršenje službene dužnosti, nadgledanje njihove i imovine njima bliskih osoba i ograničenja u vezi sa ugovornim subjektima koji učestvuju na javnim tenderima.

Bez obzira na to, prema nekim međunarodnim i lokalnim istraživanjima u vezi sa percepcijom o korupciji, ističe se da su napravljene male promene i da nivo korupcije je i dalje zabrinjavajući na Kosovu.

Prema studiji UNDP-a "Puls Javnosti o Korupciji" iz 2019 godine, građani Kosova kao i u Maju 2018 godine, ispitanici smatraju nezaposlenost (29.4 procenata), korupciju (13.4 procenata) i siromaštvo (8.6 procenata) kao tri najveća pitanja sa kojima se suočava Kosovo. Posebno, u proseku, četvrtina ispitanika (25 procenata) izjavila je da oseća da je korupcija velikih razmera prisutna u javnim i međunarodnim institucijama na Kosovu. Većina stanovnika Kosova (68,8 procenata) veruje da su nezasluženi faktori, kao što su porodične veze, mito, partijski savezi, prijatelji i, u manjoj meri, izgled i pol, najvažniji faktori u obezbeđivanju zaposlenja u javnom sektoru¹.

Percepcija korupcije velikih razmera kretala se od niskog procenta od 10,7 procenata ispitanika koji tvrde da prevladava u međunarodnim organizacijama, do visokih od 31,4 procenta ispitanika koji tvrde da je ona raširena u carinama. Dok, nivo trenutne percepcije korupcije velikih razmera na svaku instituciju je smanjen u odnosu na maju mesecu 2018 godine, najveće razlike percepcije se uočavaju u sledećim institucijama: međunarodne organizacije (10.7 procenata u odnosu sa 24.5 procenata u maju), sudstvu (29.1 procenata u odnosu sa 38.6 procenata u maju), i policija EULEKS-a (20.9 procenata u odnosu sa 29.9 procenata u maju). Generalno, tri glavne institucije sa najmanje uočene percepcije korupcije su međunarodne organizacije, obrazovne institucije i EULEKS policija².

Izveštaji o Napretku tokom godina naglašavaju da je Kosovo u ranoj fazi / ima nivo pripreme u borbi protiv korupcije i da je postignut mali napredak kroz značajne zakonodavne reforme u oblasti sprovođenja zakona, uključujući Krivični Zakonik, u istrazi i krivično gonjenje slučajeva visokog nivoa, kao i pri preliminarnom zamrzavanju imovine. Konačna oduzimanja

¹ Puls Javnosti XV februar 2019, Sastavljen od UNDP na Kosovu

² Takođe, str. 15

imovine i dalje ostaje niska³. Krivičnopravne odredbe o korupciji uglavnom su u skladu sa relevantnim evropskim standardima. Kosovo nije član većine međunarodnih antikorupcijskih konvencija, uključujući Konvenciju Ujedinjenih Nacija protiv Korupcije, zbog pitanja koja se odnose na njegov status. Međutim, Kosovo je uložilo značajne napore da uskladi svoje zakonodavstvo sa ovim instrumentima.

Stoga, nije iznenađenje da građani na Kosovu misle da je korupcija jedan od najvećih problema za zemlju. Od 42 zemlje učesnica u Svetskom Barometru Korupcije 2016⁴, Kosovo je zauzelo treće mesto sa 65% ispitanih koji su tvrdili da je korupcija jedan od najvećih problema sa kojim se suočava zemlja. Samo Moldavija sa 67% i Španija sa 66% bile su pozicionirane ispred Kosova.

U međuvremenu, u vezi sa problemima utvrđenim na sastancima radne grupe, prema izveštajima svih članova radne grupe, ali i upućenim komentarima, glavni problemi koje su utvrdili sektori strategije su sledeći:

- ⇒ Nedostatak efikasnih mehanizama unutrašnje kontrole u oblasti borbe protiv korupcije;
- ⇒ Nedostatak revizije finansiranja političkih stranaka;
- ⇒ Nedostatak odgovarajućeg zakonodavstva za finansiranje političkih stranaka, za monitoring i reviziju njihovih finansija;
- ⇒ Nedostatak jedinice odgovorne za analizu sektora rizika u vezi sa rizicima korupcije;
- ⇒ Nedostatak efektivnih (administrativnih) novčanih kazni i nedostatak mehanizama za sprečavanje sukoba interesa;
- ⇒ Nedostatak planova integriteta u svim javnim institucijama i nedostatak institucije odgovorne za monitoring;
- ⇒ Nedostatak kontrole javnih preduzeća;
- ⇒ Nedovoljan i nepotpun pristup javnim dokumentima;
- ⇒ Problem nepotizma, konflikta interesa, politizacije u zapošljavanju u javnoj upravi
- ⇒ Nezavršena kategorizacija/klasifikacija radnih mesta u državnoj službi;
- ⇒ Nedostatak interne revizije i neadekvatno upravljanje vlastitim izvorima prihoda javnih institucija;
- ⇒ Nedostatak kontrole opštinskih javnih preduzeća i ne vršenje revizije pravnih akata na opštinskom nivou;
- ⇒ Neuspešna koordinacija institucija za sprovođenje zakona;
- ⇒ Nedostatak profilizacije institucija za sprovođenje zakona za predmete korupcije;
- ⇒ Nedostatak mehanizma revizije u institucijama za sprovođenje zakona;

³ Izveštaj o Napretku za Kosovo 2019

⁴ http://www.transparency.org/whatwedo/publication/people_and_corruption_europe_and_central_asia_2016

⇒ Nedostatak finansijskih istraga paralelno sa krivičnim istragama.

Svi ovi identifikovani sektorski problemi se rešavaju specifičnim ciljevima, uz odgovarajuće mere i aktivnosti koje su predstavljene u Akcionom Planu ove Strategije.

1. Pravni okvir

Osnovni pravni okvir u skladu sa kojim Agencija vrši svoj zakonski mandat su sledeći propisi, ali koji se ne ograničavaju samo na:

ZAKONI:

Zakon br. 03/L-159 o Agenciji za Borbu Protiv Korupcije

Ovaj zakon određuje status i odgovornosti ABPK-a u oblasti suzbijanja i prevencije korupcije, posebno u oblasti prijavljivanja, otkrivanja i istraživanja korupcije, sprovođenje Strategije i Akcionog Plana za Borbu Protiv Korupcije.

Zakon br. 04/L-50 o Prijavljivanju, Poreklu i Kontroli Imovine Visokih Javnih Zvaničnika i Prijavljivanju, Poreklu i Kontroli Poklona za sve Zvaničnike i Zakon br. 04/L-228 o izmenama i dopunama Zakona br. 04 / L-050

Ovaj zakon određuje obaveze visokih javnih zvaničnika za prijavljivanje imovine, prihoda i njihovo poreklo, obavezu ABPK-a da kontroliše prijavljivanje i kontrolu imovine, kao i obaveze svih službenih lica za prijavljivanje poklona i njihovo poreklo.

Zakon br. 06/L-011 o Sprečavanju Sukoba Interesa u Vršanju Javne Funkcije

Svrha ovog zakona je sprečavanje sukoba interesa u javnom i privatnom interesu visokih zvaničnika u vršenju javnih funkcija.

Zakon br. 06/L-085 o Zaštiti Uzbunjivača

Svrha ovog zakona je da omogući prijavljivanje kršenja u javnom i privatnom sektoru i zaštitu uzbunjivača.

VI. OPŠTI CILJEVI STRATEGIJE:

Ciljevi ove Strategije su kao rezultat potrebe odgovarajućih državnih institucija za sprečavanjem i suzbijanjem korupcije na Kosovu, kroz izgradnju uprave sa većim integritetom, koja je odgovorna i ima potpunu transparentnost u radu. Istovremeno, ciljevi strategije su stalno unapređenje zakonodavstva u borbi protiv korupcije i promovisanje vladavine prava na Kosovu.

Ciljevi određeni u ovoj strategiji su kao rezultat nacionalnih i međunarodnih zakonskih zahteva, kao i rezultat objavljenih izveštaja od raznih domaćin i međunarodnih organizacija u oblasti borbe protiv korupcije.

Glavni ciljevi ove strategije su podeljeni u sledeće horizontalne ciljeve:

- ⇒ Razvoj pristupa “nulta tolerancije” prema korupciji
- ⇒ Izgradnja integriteta, odgovornosti i transparentnosti u radu organa javne uprave i jačanje poverenja građana u javne institucije
- ⇒ Poboljšanje zakonodavstva i jačanje institucionalnih kapaciteta za prevenciju i borbu protiv korupcije
- ⇒ Podizanje svesti i edukacija šire javnosti u oblasti borbe protiv korupcije

1. Opšti principi Strategije:

Osnovni principi na kojima je izrađena i koji zahtevaju sprovođenje Strategije za Borbu Protiv Korupcije su sledeći:

Poštovanje ljudskih prava – ovaj princip zahteva bezuslovno poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda od strane svih javnih organa i da omogući pojedincima čija su prava povređena da pristupe efikasnim sredstvima za zaštitu njihovih prava na jednakim osnovama.

Vladavina prava – obavezuje institucije na sprovođenje važećeg zakonodavstva bez izuzetka.

Politička volja – traži od svih visokih javnih zvaničnika da pokažu pravu političku odlučnost za rešavanje problema korupcije na što efikasniji način.

Odgovornost – obavezuje sve nadležne organe i njihovo osoblje da preuzimaju punu odgovornost za svoje delovanje, uključujući stvaranje i sprovođenje antikorupcijskih politika, uključujući sprovođenje ove Strategije i odgovarajućeg Akcionog Plana.

Dobro upravljanje, transparentnost i integritet – zahteva od institucija da sve njihove politike usklade sa efektivnim i efikasnim sprovođenjem javnog interesa; naglašava potrebu za otvorenim institucijama, naročito u vezi odlučivanja i prava građana za pristupanje javnim informacijama; zahteva praktična pravila za poštovanje i sprovođenje etičkih principa u institucionalnom i ličnom integritetu.

Politička neutralnost – jača institucionalnu nezavisnost, nepristrasnost i autonomiju javnog sektora u celosti, kako bi funkcionisao bez nepotrebnog spoljnog uticaja.

Odgovarajuće upravljanje javnim radovima i javne imovine – zahteva od svih institucija da upravljaju javnim pitanjima i javnom imovinom na efektivan i efikasan način i samo u javnom interesu.

Saradnja – poziva sve odgovorne institucije za sprovođenje ove Strategije i Akcionog plana za saradnju u poverenju i u skladu sa ciljevima i usvojenim merama, kao što se navodi u pomenutim dokumentima.

Uključivanje - obavezuje sve javne organe na Kosovu da povećaju blisku saradnju sa privatnim sektorom, civilnim društvom i svim građanima u borbi protiv korupcije.

Samoprocena- zahteva periodičnu procenu rizika korupcije od odgovornih institucija, u cilju poboljšanja sprovođenja ove Strategije i odgovarajućeg Akcionog Plana.

VII. AKTIVNOSTI I RAZMATRANE ALTERNATIVE

Na osnovu iskustva u sprovođenju Nacionalnih Strategija za Borbu Protiv Korupcije (Strategija za Borbu Protiv Korupcije 2009-2011 i Strategija za Borbu Protiv Korupcije 2013 - 2017), u skladu sa izmenama zakonodavstva i opštom percepcijom javnosti o korupciji na Kosovu, tokom razvoja ove Strategije su bolje preformulisane, restrukturirane i analizirane strateški sektorski ciljevi i aktivnosti i pripremljene su dole navedene alternative. Sve ovo je urađeno u cilju usklađivanja međuinstitucionalnih napora za borbu protiv korupcije u svim oblastima na Kosovu.

Kao rezultat, predviđene aktivnosti i mere za alternative su podeljene u ove sektore:

- ⇒ POLITIČKI SEKTOR
- ⇒ DRŽAVNA UPRAVA I LOKALNA SAMOUPRAVA
- ⇒ SPROVOĐENJE ZAKONA I PRAVOSUĐE
- ⇒ JAVNE NABAVKE I UPRAVLJANJE JAVNIM FINANSIJAMA

1. Politički sektor

Politički sektor i dalje predstavlja najveći izazov u borbi protiv korupcije a politički sistem se stalno suočava sa optužbama za korupciju. Treba ojačati političku volju kako bi korupcija bila razmotrena na sveobuhvatan i strateški način.

Na nivou kreiranja politike treba da postoji liderstvo za određivanje agende i prioriteta u cilju poboljšanja rezultata u borbi protiv korupcije – i da se na taj način pokaže politička volja. Vlada treba da kroz Strategiju za Borbu Protiv Korupcije i Akcioni Plan odredi prioritete, utvrdi koje aktivnosti treba preduzeti i da se osigura da se te aktivnosti budžetiraju i primenjuju u skladu sa planom radi osiguravanja pozitivnih strateških rezultata tokom trogodišnjeg perioda. Uspešna politika protiv korupcije zahteva i podršku Vlade i opozicije, i treba učiniti napore kako bi se osiguralo da sve političke stranke koje su predstavljene u Skupštini su uključene u rasprave za kreiranje politika za borbu protiv korupcije i da se slože sa predstavljenom vizijom za unapređenje opšteg okvira za borbu protiv korupcije.

Parlamentarni nadzor je izuzetno korisno sredstvo u borbi protiv korupcije koji treba osnažiti. Ministarstva u vladi, rukovodioci agencija i drugi relevantni javni zvaničnici treba da se redovno pojavljuju pred Skupštinom kako bi odgovorili na pitanja u sednicama određenim za teme koje se odnose na borbu protiv korupcije i učinku organa za borbu protiv korupcije.

Favorizovanje i nepotizam pri zapošljavanju u celom javnom sektoru predstavlja veliku zabrinutost za javnost i međunarodnu zajednicu. Potvrda zloupotrebe zapošljavanja pojavljuje se sa vrha na dole i od lokalne samouprave na centralnu vlast. Posebnu zabrinutost predstavljaju tvrdnje o vezama u političkim strankama kao preduslov za dobijanje funkcija i

same političke stranke tokom pregovaranja o osetljivim i ključnim pozicijama kao što su imenovanja u pravosuđu, rukovodeće pozicije i imenovanje članova odbora javnih preduzeća i funkcije na visokom nivou u javnoj službi.

Sadašnji sistem za otkrivanje imovine i prihoda javnih zvaničnika ostaje zasnovan samo na papiru i podložan je greškama zvaničnika koji dostavljaju i službenika za nadgledanje u okviru Agencije za borbu protiv korupcije. Iako norma usaglašenosti za podneske je veoma visoka, sposobnost korišćenja ovih podataka za detaljne istrage u slučajevima neobjašnjive imovine je na veoma niskom nivou.

U oblasti sprečavanja sukoba interesa postoji značajan napredak, ali ima još posla koji treba da se uradi, što je deo ove akcione strategije.

Novi zakon o Sprečavanju Sukoba Interesa tokom Vršanja Javne Funkcije, koji je stupio na snagu 2018 godine postigao je napredak u smislu da je ograničio višestruke angažmane za više javne službenike, a takođe je prepustio odgovornosti pojedinih javnih institucija da izrađuju posebne propise za sprečavanje sukoba interesa u okviru svojih institucija.

Dakle, to što treba biti deo ove strategije je da obavezuju državne institucije da izrade propise o Sprečavanju Sukoba Interesa u svim javnim institucijama, osnovaući se u Zakonu za Sprečavanje Sukoba Interesa.

Takođe, obaveza javnih institucija jeste i ostaje stvaranje, funkcionalizacija i jačanje odgovornih autoriteta za sprečavanje sukoba interesa u svim javnim državnim institucijama u skladu sa zahtevima Agencije za Borbu Protiv Korupcije u kontinuiranoj saradnji sa podelom nadležnih organa u okviru Agencije za Borbu Protiv Korupcije

Finansiranje političkih stranaka ostaje veoma osetljiva oblast koja je sklona zloupotrebama. Trenutno, finansiranje političkih stranaka je jedini veći jaz u sistemu za borbu protiv korupcije. Postoji ozbiljan nedostatak transparentnosti kada se radi o finansijskim resursima i deklaracijama političkih stranaka i sprovođenju postojećih zakonskih odredaba. Imajući u vidu kontradiktorne odnose između političkih stranaka i nezakonitog finansiranja, finansiranje političkih stranaka treba urediti jasnim standardima putem određivanja upotrebe snažne kontrole i mehanizama za sprovođenje. Centralna izborna komisija (CIK) Kosova je odgovorni organ za preuzimanje i formalnu kontrolu finansijskih izveštaja od političkih stranaka. Prema podacima, prijavljeni finansijski izveštaji obično se ne slažu sa uredbama koje su definisane zakonom. Usvojena izmena 2013. godine Zakona o finansiranju političkih stranaka prenela je odgovornost za reviziju političkih subjekata iz CIK-a na Skupštinu Kosova. Iako se CIK u prošlosti suočila sa velikim izazovima u vršenju odgovornosti revizije zbog nedostatka ljudskih i finansijskih resursa, izveštaji o reviziji su bili dostupni javnosti za 2011. i 2012. godinu.

Prenosom odgovornosti na Skupštinu Kosova u 2013. godini, zbog nedostatka institucionalne stabilnosti i političke volje, Skupština nije uspeła da angažuje revizore za vršenje revizije godišnjih finansijskih deklaracija političkih stranaka za poslednje tri godine i za troškove tokom

nacionalnih i lokalnih izbora za 2013. i 2014. godinu, i za nacionalne i lokalne izbore za 2017. godinu. Ova situacija jasno pokazuje nizak stepen političke volje za povećanjem transparentnosti finansiranja političkih stranaka od strane političkih stranaka. Sistem koji određuje odgovornost za reviziju finansija političkih stranaka za predstavnike iste političke stranke koja ima korist od sredstava, predstavlja direktan sukob interesa i podleže potencijalnom riziku u pogledu transparentnosti i odgovornosti celokupnog političkog sistema.

Međutim, konačna verzija nacrt zakona koji je donijet u Skupštini predstavlja važan korak u unapređenju transparentnosti i finansijske odgovornosti političkih subjekata u odnosu na javnost, sa posebnim naglaskom na kontrolu finansiranja političkih subjekata, reviziju finansijskih izveštaja i njihovo objavljivanje. Takođe sa nacrt zakonom određuju se i kaznene mere za subjekte koje ne ispunjavaju zahteve ovog zakona. Odobrenje ovog nacrta zakona takođe odražava mišljenje Venecijanske Komisije.

2. Javna Uprava

Neke ispravke su napravljene u vezi transparentnosti rashoda, regrutovanja i davanja tendera od strane javnih institucija, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou, sa jednim brojem institucija koje objavljuju svoje troškove. Uprkos tome, ova praksa se ne primenjuje isto po opštinskim institucijama i institucijama na centralnom nivou. Veoma je očigledno da nedostaju procedure verifikacije. Kodeksi ponašanja postoje u nekim institucijama, međutim retko se o njima raspravlja među osobljem i mnogi civilni službenici nisu upoznati sa njima. Ne postoje formalne procedure za saradnike za prijavljivanje neetičkog ponašanja zbog straha od kažnjavanja.

U prethodnoj Strategiji, usvajanje plana integriteta za javne institucije je primenjen kao mera. Ovo sredstvo je veoma korisna metoda za institucije kako bi identifikovale rizik od korupcije i za razvoj planova olakšavanja za minimiziranje ovih sličnih opasnosti. Do danas, nekoliko institucija su kompletirale planove integriteta, nekoliko od njih su opštinske institucije a su institucije na centralnom nivou. Sistem bi imao veliku korist od usvajanja jasnih kriterijuma o tome ko treba da usvoji plan integriteta, šta sadrže takvi planovi i mandat javne institucije da može da izvrši odgovarajuće praćenje.

3. Sprovođenje zakona i pravosuđe

Vladavina Prava i pravne reforme su među glavnim zahtevima u borbi protiv korupcije i drugih negativnih pojava na Kosovu koji i dalje ostaje glavni prioritet kako bi se omogućilo evidentiranje uspešno gonjenih krivičnih dela korupcije.

Političari često odbacuju percepciju javnosti o rasprostranjenosti korupcije pozivajući se na zvanične statistike prema kojima broj optužbi za krivična dela korupcije je relativno mali. Argumentujući tako da je percepcija o korupciji preuveličana i da ne održava realnost. Zapravo statistički podaci sudskih slučajeva pokazuju da se slučajevi korupcije ne pojavljuju u pet tretiranih kategorija od strane pravosudnog sistema na Kosovu. U 2015. godini od 20,077 krivičnih dela sa kojima su se sudovi na Kosovu bavili, samo 200 ili manje od 1% bila su dela vezana za korupciju, dok manje više isti trend je nastavljen i u 2016. godini: od 23,766 krivičnih dela samo 284 je bilo slučajeva korupcije, ili manje od 1.2%. Ovaj trend je nastavljen i u 2017. godini; od januara do juna meseca bilo je 12,680 krivičnih predmeta sa kojima su se sudovi na Kosovu bavili, dok samo 151 predmeta su bili slučajevi korupcije ili malo manje od 1,2%. Štaviše, od ovih 151 predmeta nije bio nijedan slučaj koji je proistekao od Mehanizma gonjenja. Stoga, treba uložiti napore za povećanjem broja ukupnih slučajeva, kao i broja složenih slučajeva koji obuhvataju velike novčane iznose i imovine za koje se tvrdi da su opljačkane.

Državno Tužilaštvo Kosova ima specijalizovane tužioce za privredni kriminal koji rade zajedno sa specijalizovanim istražiteljima Kosovske Policije za krivična dela korupcije. Državni Tužilac (DT) tokom 2019 godine imao je na radu ukupno 166.633 prijave - krivičnih predmeta. Od ovog broja predmeta: - 111,340 ili 66.81 % su nasleđene/prenošene kao nerešeni predmeti iz prethodnih godina i - 55,293 ili 33.19 % su primljene tokom 2019 godine. Tokom ove godine, od ovog broja predmeta - 79,675 ili 47.81 % predmeta na radu tokom 2019 godine su rešene ili procedovane kod nadležnih organa i - 86,958 ili 52.19 % od svih predmeta na radu, su otale ne rešene. Efikasnost rešenih predmeta tokom 2019 godine je: 79,675 prijave - krivični predmeti su ukupno rešeni; - 24,382 prijave - krivični predmeti su primljeni tokom godine, ili 44.09% prijave – više krivičnih predmeta nego što je primljeno tokom godine.⁵

Zajednički istražni timovi kojima rukovode tužioc i koji saraduju sa organima za sprovođenje zakona, Jedinica za finansijsko obaveštavanje, poreska administracija, službenici carine i drugi se koriste povremeno, ali nisu iskorišćeni za istraživanje niti jednog slučaja od početka do kraja. Takođe, zajednički istražni timovi i korišćenje posebnih tehnika za istraživanje moraju se bolje koristiti. Sredstva i oblici otkrivanja prijavljivanja imovine, kojima raspolaže Agencija za Borbu Protiv Korupcije, redovno se konsultuju od strane istražnih organa i mnogi slučajevi skreću njihovu pažnju podacima Agencije, ipak nijedna od ovih kriminalnih optužbi nije rezultirala uspešnim krivičnim gonjenjem. Jedinica za finansijsko obaveštavanje prati domaća

⁵ Godišnji Izveštaj Rada iz Tužilaškog Saveta Kosovo - <https://prokuroria-rks.org/assets/cms/uploads/files/Dokumente%20Publikime/KPK/Raporte/Keshilli%20Prokurorial%20i%20Kosov%20v%20C3%ABs%20-%20Raporti%20vjetor%202019.pdf>

i međunarodna politički izložena lica (PEP) na osnovu izveštaja o sumnjivim delatnostima i izveštaja o sumnjivim transakcijama koje dobija od subjekata izveštavanja.

Veliki broj oslobođanja i izmena u slučajevima korupcije i finansijskog kriminala sugerišu da treba više raditi sa pravosuđem kako bi se objasnili složeni finansijski slučajevi. Takođe, potrebna je bolja koordinacija između organa za prevenciju i eliminisanje, posebno na unapređenju kvaliteta kriminalnih žalbi podnetih od strane organa prevencije kako bi postali delotvorniji od strane policije i tužilaštva. Pravosuđe takođe treba više da se bavi finansijskim slučajevima kako bi shvatila način na koji istražni organi prikupljaju dokaze i kako funkcionišu finansijski kriminalni poduhvati kako bi se bavili velikim brojem oslobođajućih presuda koja se izriču u takvim slučajevima. Povećanje stepena stručnosti od strane tužilaštva i policiji o istraživanju finansijskog kriminala, oduzimanje imovine i u sličnim naprednim oblastima kao što su ispitivanja prevara i forenzička odgovornost, bilo bi veoma korisno. Potrebna je bolja koordinacija između organa za prevenciju i istraživanje o tome kako predstaviti korisne podatke.

4. Javne Nabavke i Upravljanje Javnim Finansijama

Kancelarija Generalnog Revizora je u potpunosti funkcionalna i izvršila je revizije javnih institucija, identifikujući nepravilnosti i objavila je nalaze i preporuke. Prema mišljenju Generalnog Revizora, Godišnji Finansijski Izveštaji Vlade za 2019 godinu prikazuju istinito i tačno gledište u svim materijalnim aspektima. Priprema budžeta godinama je i dalje jedan od glavnih izazova Vlade. Analize iz naših pregleda otkrivaju značajne razlike između planiranja budžetskih izdvajanja i stvarnih iznosa ovih izdvajanja. Stvarni iznos primanja na kraju godine bio je 258 miliona niži od primanja predviđenih konačnim budžetom, ili je ostvarenje u odnosu na planiranje iznosilo 89,6%. Ista situacija u vezi sa planiranjem budžeta bila je i tokom prethodne godine. Dok je, u pogledu planiranja rashoda, prema konačnom budžetu projektovan budžetski deficit od oko 37 miliona evra, ali ova projekcija nije ostvarena, a na kraju godine ukupan iznos primanja potrošen je po stopi od 96,8%.⁶

Rezultati revizije otkrivaju da finansijsko izveštavanje 14 revidiranih preduzeća imaju nedostatke i da su netačni. Zbog ovog razloga za 13 preduzeća je dato negativno mišljenje i za samo jedno od njih ima pozitivno mišljenje. Pored lošeg izveštavanja, njihova finansijska situacija je teška i struktura finansiranja je prilično nezgodna. Iz finansijskih izveštaja za 2019 godinu može se videti da je šest javnih preduzeća poslovalo sa gubitkom, što je ukupno iznosilo oko 28 miliona, dok je ostalih osam preduzeća predstavilo pozitivan finansijski rezultat, sa simboličnom dobiti manjom od 1,3 miliona.

Preporuke date u prethodnoj godini adresirane su samo delimično. Od ukupnog broja datih preporuka (921), 370 ili 40% je u potpunosti sprovedeno, 113 ili 12% je bilo u procesu primene, 312 ili 34% nije adresirano i 126 ili 14% je zatvoreno bez primene.

Pravni okvir je uglavnom postavljen. Sistem javnih nabavki je uglavnom transparentan i dostupan javnosti. Telo za Razmatranje Nabavki ima ovlašćenja da razmotri i diskvalifikuje ponuđače od učešća u javnoj nabavci za jednogodišnji period, zbog dostavljanja lažnih informacija ili zbog falsifikovanja dokumenata.

Slobodna, nepopunjena mesta u Odboru Tela za Razmatranje Nabavki, ometaju njegov rad produžavanjem aktivnosti nabavke i tako povećavanjem broja žalbi.

Regulisanje pravne osnove i mehanizama za rešavanje sukoba interesa u postupcima za razmatranje žalbi u TRN, pruža prostor za moguće situacije sukoba interesa i netransparentnost pri odabiru stručnjaka za javne nabavke u kojima će se tretirati žalbe u TRN. Zbog toga, potrebna je veća transparentnost i ojačani interni mehanizmi za sprečavanje sukoba interesa.

Svi ugovorni organi treba da predstave obaveštenja o ponudama, koja se zatim objavljuju na internet stranici Tela za Razmatranje Javnih Nabavki. Sukob interesa između ponuđača i ugovornih organa je regulisan Zakonom o javnim nabavkama i zabranjuje učešće na tenderu svakom licu koji je osuđen zbog prevare ili korupcije, za deset godina. "Nezakonit uticaj"

⁶ Izveštaj Revizije za 2019 godinu: http://www.zka-rks.org/wp-content/uploads/2020/09/RaportiVjetor_Broshura_Final.pdf

postupka javnih nabavki reguliše se Zakonom o javnim nabavkama. Internet stranica javnih nabavki je dostupna javnosti i mogu se sprovesti istraživanja. Internet stranica obuhvata sledeće informacije: preliminarno obaveštenje, ugovorno obaveštenje, obaveštenje o dobijanju ugovora, obaveštenje o prekidu aktivnosti javnih nabavka, imena pobednika tendera.

U nastavku, primenjuje se i sistem e-nabavki, koji je još više povećao transparentnost, pošto je izvršena centralizacija nabavki. Crna lista za ponuđače koji su uhvaćeni u kršenju Zakona o javnim nabavkama nije funkcionalna ili se ne koristi.

Agencija za borbu protiv korupcije takođe je uključena u praćenju procedura javnih nabavki o potencijalnom sukobu interesa i daje mišljenja za izabrane slučajeve. Agencija dobija informacije o navodima za korupciju ili sukobu interesa od strane ponuđača i posle razmatranja, zaključivši da postoje dovoljne informacije za opravdanu sumnju da je došlo do krivičnog prekršaja, ova informacija se dostavlja kancelariji tužioca. Tokom proteklih godina, mišljenja koje je izdala Agencija su delimično sprovedena.

U prošlosti je doveden u pitanje mandat odgovornih institucija za javne nabavke, aludirajući na preklapanje nadležnosti. Međutim, pravni okvir je poboljšan i sada je jasna uloga ABPK-a, TRN-a, RKJN-a, ugovornog organa u oblasti javnih nabavki. To je rezultiralo boljom saradnjom gore navedenih institucija. Zabrinjavajuće ostaje nedostatak odgovarajućeg praćenja implementacije podeljenih ugovora i sadržaj žalbi ugovora.

Dok je sa jedne strane povećana transparentnost u javnim nabavkama i upravljanju javnim finansijama, nešto slično nije postignuto otkrivanjem prevara, posebno od strane visokih javnih zvaničnika. Treba ojačati napore kako bi osigurali da su identifikovane nepravilnosti na odgovarajući način uočene od strane policije i tužilaca.

Utaja poreza, poreske prevare i siva ekonomija i dalje predstavljaju veliku opasnost. Nedostatak prikupljanja poreza ukida potrebne prihode od budžeta i kada se tome dodaju tvrdnje o korupciji, uništava poverenje građana prema vladi.

VIII. IZAZOVI ZA OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

Nedostatak ozbiljne i realne političke volje o potrebnim promenama: bez realne i istinske političke volje i bez jake i opipljive podrške za sve uključene organizacije, neće biti promena u zakonodavnoj, institucionalnoj i praktičnoj borbi protiv korupcije.

Manjak svesti i znanja o postojanju Strategije i njene osnovne karakteristike: ukoliko ciljane organizacije u zemlji nisu upoznate o postojanju Strategije za borbu protiv korupcije i njihovim glavnim zadacima opisanim u strategiji, one ne mogu da sprovedu istu.

Nedostatak efikasnog praćenja sprovođenja: efikasno praćenje omogućava ciljanim organizacijama da prate njihova dostignuća, ali i organi za praćenje za kontrolu, koordinaciju i poboljšanje nivoa sprovođenja.

Slabo sprovođenje Strategije: nedostatak opravdanih i neopravdanih razloga koji ometaju efikasno sprovođenje Strategije, ciljane organizacije treba da shvate da nijedan razlog nije dovoljno velik da bi služio kao opravdanje za nesprovođenje strategije.

Nema odgovornosti za slabo sprovođenje javnog sektora: organizacije i pojedinci iz javnog sektora koji ne razumeju da strategija za borbu protiv korupcije i njen akcioni plan moraju se sprovesti, treba da shvate da je opravdano da i to učine i da će biti izloženi sankcionisanju u slučaju izbegavanja njihovih odgovornosti.

Nedostatak interesovanja u privatnom sektoru i u civilnom društvu: privatni sektor i organizacije civilnog društva ne mogu se naterati da sprovede strategiju, zbog toga oni treba da budu motivirani kvalitetom rešenja određenih u ciljevima, merama i aktivnostima Strategije i Akcionog plana.

IX. PREPORUČENI PRISTUP:

Razvoj strategije i određivanje njenih ciljeva je urađeno imajući u vidu sve relevantne faktore. S tim u vezi, uzete su u obzir budžetske mogućnosti, lični i profesionalni kapaciteti institucija za sprovođenje ove Strategije. Osim toga, ciljevi aktivnosti su određeni nakon istraživanja i održanih sastanaka sa različitim akterima za sprovođenje zakona i vladavinu prava, predstavnicima civilnog društva i medija.

Sprovođenje definisanih aktivnosti podrazumeva finansije, koje su detaljno navedene u Akcionom planu. Što se tiče države, suzbijanje i prevencija korupcije utiče na poboljšanje imidža Kosova, tako što će se sprovesti nalazi u Izveštaju o napretku Evropske komisije i drugi izveštaji pripremljeni od strane domaćih i međunarodnih organizacija.

Neuspeh u delovanju i sprovođenju strategije ugrožava funkcionisanje sistema vladavine prava na Kosovu, nedržavne intervencije protiv jedne štetne aktivnosti.

Ova strategija određuje konkretne mere i detaljne aktivnosti agencija za sprovođenje u ciljevima i delimičnim aktivnostima, tj. opisuje vremenske rokove za njegovo sprovođenje.

X. SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I OCENJIVANJE STRATEGIJE

Sprovođenje strategije treba redovno pratiti i treba da bude regulisano zakonom. Prema tome, svim organizacijama kojima je određen zadatak za sprovođenje najmanje jednog dela odgovarajućeg akcionog plana, biće zatraženo da izveštavaju o sprovođenju na godišnjim osnovama. U slučaju kašnjenja u izveštavanju, primeniće se sve mere određene u zakonskim odredbama koje se odnose na civilnu službu, počevši od Zakona o civilnoj službi, etičkog kodeksa, Zakona o radu, internih uredbama relevantnih institucija i drugih odredaba pozitivnih zakona na Kosovu.

1. Uloga sistema za praćenje

Proces sprovođenja Strategije biće proces realizacije strateških i specifičnih ciljeva kao i aktivnosti. Praćenje i ocenjivanje realizacije aktivnosti i efikasnosti relevantnih aktivnosti, sastavni su deo strategije i glavnih komponenti procesa za njeno sprovođenje. Praćenje i ocenjivanje će pomoći u praćenju sprovođenja strategije, kroz merenje nivoa realizacije njenih ciljeva u procesu, radi procenjivanja potrebe za izmene i za određivanje izmena, posebno u vezi sa aktivnostima.

Proces praćenje biće realizovan putem odgovornih institucija, preko Agencije za borbu protiv korupcije uz šire učešće zainteresovanih strana. Glavne dimenzije praćenja i ocenjivanja Strategije su:

- Institucionalni kapaciteti;
- Pokazatelji praćenja tokom sprovođenja i do kraja perioda;
- Izvori informacija i merni instrumenti;
- Širenje i korišćenje rezultata praćenja i ocenjivanja.

2. Institucionalni kapaciteti za praćenje i ocenjivanje

Sistem praćenja i ocenjivanja biće proširen u svim odgovornim institucijama za realizaciju ciljeva određenih u strategiji i akcionom planu.

ABPK, preko Divizije za istrage i strategije, biće glavni nosilac i imaće odgovornost za ostvarivanje ciljeva. Divizija za istrage i strategije u okviru ABPK-a, pratiće najvažnije pokazatelje koji se odnose na strategiju. Na kraju svake godine, treba pripremiti profesionalan izveštaj o nivou ostvarivanja ciljeva, koji će biti podnet direktoru ABPK-a i biće dostavljen Skupštini Kosova.

Relevantna ministarstva, preko kontaktnih tačaka i drugih lokalnih institucija odgovornih za sprovođenje ove strategije, biće odgovorni za praćenje i ocenjivanje aktivnosti čiji su nosioci, uključujući tužioce i sudove. Ove institucije će podneti periodične izveštaje ABPK-u u Diviziji

za istrage i strategije, kako bi izveštaji bili objedinjeni. A godišnji izveštaj se priprema na osnovu ovih izveštaja.

Nevladine organizacije, civilno društvo i mediji učestvovali u praćenju i ocenjivanju Strategija u zajedničkim okruglim stolovima u organizaciji ABPK-a. Na ovim okruglim stolovima, civilno društvo će predstavljati izveštaje posmatranja u vezi sa projektima i programima koje su oni sproveli.

Prema međunarodnim konvencijama, države osim međusobno treba da sarađuju i sa relevantnim međunarodnim i regionalnim organizacijama u promovisanju i razvoju antikorupcijskih strategija. Strategija za borbu protiv korupcije na Kosovu biće objavljena i biće dostupna domaćoj i međunarodnoj javnosti, a antikorupcijske institucije na Kosovu biće otvorene za saradnju sa drugim zemljama i institucijama u regionu i širom sveta. Saradnja će uglavnom obuhvatati oblasti kao što su razmena informacija, razmena dobrih praksi, usklađivanje tema od zajedničkog interesa i organizacija događaja usmerenih na jačanje veština ovih zemalja i institucija u vezi sa efikasnom izradom i sprovođenjem strategije za borbu protiv korupcije.

3. Raspodela i korišćenje rezultata praćenja i ocenjivanja

Rezultati praćenja i ocenjivanja biće raspodeljeni radi informisanja javnosti o učinjenom napretku u unapređenju intelektualnih prava, odnosno postizanju strateških ciljeva. Posle izrade izveštaja o napretku, na osnovu podataka i anketa, one će biti raspodeljen sledećim korisnicima:

- Državne institucije,
- Međunarodni partneri,
- Civilno društvo,
- Mediji,
- Šira javnost.

Glavna institucija odgovorna za raspodelu rezultata je ABPK, odnosno Divizija za istragu i strategije. Rezultati biće objavljeni putem medija ili kroz organizaciju seminara i okruglih stolova na kojima će biti doneti zaključci o napretku strategije.

XI. AKCIONI PLAN

Akcioni plan je razvijen unutar opšteg strateškog okvira koji je određen u Državnoj strategiji Republike Kosovo. Akcioni plan je povezan sa opštim okvirom Strategije i ima sledeći sadržaj:

- Strateške ciljeve; Strateške mere;
- Konkretno aktivnosti za realizaciju strateških ciljeva i mera;
- Odgovorne i institucije za podršku za postizanje svakog cilja i aktivnosti;
- Vremenski rok za realizaciju svakog cilja;
- Neophodna finansijska sredstva za razvoj aktivnosti;

Pokazatelji za realizaciju svakog cilja i aktivnosti. Planirano je da akcioni plan bude revidiran na godišnjem nivou pod mandatom Agencije za borbu protiv korupcije, međutim, njegova izmena i dopuna može se uraditi i ranije u zavisnosti od situacije i potrebama za njegovu izmenu i dopunu. Ažuriranje Akcionog plana biće urađeno putem revizije, kroz priručnik o radu i biće preveden u jedan poseban dokument.

XII. PRIORITETI I ODGOVORNOSTI

Vlada Republike Kosovo će obavezati sve relevantne institucije koje su navedene kao učesnice u ovom dokumentu da na odgovarajući način planiraju sprovođenje pomenutih mera u njihovim srednjoročnim i dugoročnim planovima, određujući prioritete i odgovorne institucije tokom pet godina ovog strateškog perioda kao što je određeno u Akcionom planu.